

Het landschap als stimulans voor scheppend werk

Reeds in mijn jongensjaren was het landschap een belangrijk deel van mijn leven. Ik was in een gehucht geboren, te midden van de akkers en de weilanden, en ik werd vrijwel dagelijks geconfronteerd met de stemmingen van het weer, maar ook met de weidse vergezichten en de horizon. Ik kan mij nog levendig herinneren hoe graag ik naar het spel van de wolken keek. Liggend op mijn rug in het gras kon ik genieten van de steeds wisselende vormen die de wolken te zien gaven. Ook het spel van zonlicht en schaduwen over de landen en het water behoren tot mijn vroege ervaringen die ik erg waardeerde.

Maar ik had een hekel aan slecht weer, zoals regen en harde wind. Vooral toen ik later naar school moest gaan. De school die toch een aantal kilometers van ons huis lag. Ik kan me herinneren dat ik de mist wel fascinerend en geheimzinnig vond, maar toch ook verraderlijk en vals, want je zag niets op tijd aankomen en die vage donkere vlekken zouden van alles kunnen zijn, zoals vijanden en kwade geesten die het op je voorzien hadden. Ook de geluiden waren doffer dan anders.

De dingen die je in de wolken zag, die waren op een veilige grote afstand, maar dit kon je niet goed zien, was dichtbij en je voelde geen ruimte om je heen. Naderhand bleek dat je je angstig had gemaakt om een paard dat in een weiland stond of om een elzenstruik aan de kant van de weg. Geleidelijk zijn de ervaringen met het weer enigszins veranderd. De elementen gaan steeds hun gang en het hangt vaak van mijn eigen omstandigheden af hoe ik op het weer reageer. Onweer en mist kunnen een grote bekoring geven, maar is realistisch gezien vrij gevaarlijk. Een storm meemaken aan het strand kan geweldig zijn. Op zee waarschijnlijk ook, maar ik voel er niets voor om de Engelse schilder Turner te herhalen, die zich aan de scheepsmast liet vastbinden om een sneeuwstorm op zee te kunnen meemaken. Ik ben er niet zeker van of Turner dagelijks naar storm verlangde. Ik denk van niet. Maar de laatste fase van zijn schilderen toont aan dat storm zeer zeker een belangrijke rol in z'n leven heeft gespeeld. Ik zie hem dus wel als een stormachtig persoon, die de elementen moest trotseren, er één mee worden als stimulans voor zijn scheppend werk.

Als ik mezelf identificeer aan natuurverschijnselen dan kom ik niet bij de mist als zodanig, maar wel bij de nevel. Ik heb de meest sprookjesachtige landschappen ondergaan bij avond of in de nacht. De dampkring in totale rust, zilverachtige nevelslierten bij maneschijn die de aanwezige contouren vervagen. Ook een zeiltocht op het IJsselmeer met heilig weer kan diepe ontroering bij me teweeg brengen. Je ondergaat die gebeurtenissen als iets van jezelf, want het heeft iets eigens. Die atmosfeer is je eigen atmosfeer en de ontmoeting heeft iets bovenaards.

Maar ik beleef het landschap ook op andere wijze. Wat gebeurt er niet allemaal op een paar vierkante meter in de tuin en wat een verscheidenheid moet er zijn over de ganse aarde. De schoonheid en de pracht, de wreedheid en het verdriet, onlosmakelijk aan het leven verbonden.

Het schilderen is geen hommage aan de natuur of aan het leven. Het is een noodzakelijke uiting van iemand die erg nieuwsgierig was naar het leven, maar er nooit mee klaar kwam. Het waarom was vroeger als jongen nauwelijks van mijn lippen. De vragen zijn allang verstomd, maar de levenslust nog niet.

Men had dichter, danser of muzikant kunnen worden. Het is me een raadsel waarom ik naar de penselen greep. Of zou het van invloed kunnen zijn geweest dat ik mensen uit de schilderkunst hier in Heerenveen ontmoette?

Ontroering buiten de natuur en het landschap komt ook vaak bij mij voor. Ik denk dat ik gewoon ontvankelijk ben voor dat soort emoties.

Aan de hand van deze korte schetsen zal men kunnen begrijpen dat de ontroering en de verwondering aan de ene kant, de raadsels van het leven aan de andere kant mij dwongen om iets te ondernemen. Niet om de vergetelheid te zoeken, maar om daadwerkelijk scheppend bezig te zijn. Mogelijk een eigen soort religie te presenteren, waarvan men hoopt dat het ook andere mensen zal boeien.

De schilderkunst leidt haar eigen ondoorgrondelijke wegen. Men is een miniem deeltje van iets groots dat door de eeuwen heen zijn weg baant. Niet de persoon van de schilder is belangrijk, maar datgene in hem of haar wat scheppend bezig kan zijn en iets kan toevoegen aan het grote geheel.

Mijn werk is geen afbeelding van de werkelijkheid. Zelfs mijn landschappen die ik gemaakt heb, waren dat niet, maar waren het landschap van mijn innerlijk. Er is wel degelijk een verband met het landschap, maar dat ligt niet oppervlakkig doch diep verankerd in het onderbewustzijn en heeft vooral contact met dat unieke gedeelte van het landschap waarin ik mezelf kan spiegelen en herkennen. Een schilderij is dan ook een zelfstandig werk, aan het innerlijk van de kunstenaar ontsproten dat een fusie aanging met zijn verstandelijke kennis van zijn materialen en zijn compositievernuft.